សិទ្ធិបង្ហាញភស្តុតាង
(សិទ្ធិហៅ និងសាកសួរសាក្សី)

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
Cambodian Center for Human Rights
Sweden Sverige
People Change the World Diakonia

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា ("ម.ស.ម.ក") គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យ មិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ដែលធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេសសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងនីតិរដ្ឋនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចក្ខុវិស័យរបស់ ម.ស.ម.ក គឺចង់ឃើញប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាពដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស មូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានពីកំណើត ទទួលបាននីតិរដ្ឋដោយគ្មាននិទណ្ឌភាព ទទួលបានការគោរពស្មើភាពគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ទទួលបានការពង្រឹងភាពអង់អាចក្លាហានដើម្បីចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងទទួលបានចំណែកនៃអត្ថប្រយោជន៍ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសដោយនិរន្តរភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ស្លាកសញ្ញារបស់ ម.ស.ម.ក មានរូបសត្វស្លាបពណ៌ស កំពុងហើរបំបែកចេញពីរង្វង់មូលពណ៌ផ្ទៃមេឃដែលមានន័យថា គឺជាការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

គេហទំព័ររបស់មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា www.sithi.org ទទួលបានពានរង្វាន់ពីមូលនិធិនៃការបង្កើតសារព័ត៌មានថ្មីប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ស្ថិតក្នុងប្រភេទសិទ្ធិ និងសេរីភាព និងទទួលពានរង្វាន់ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម មកពីមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ទំនាក់ទំនង និងផ្លាស់ប្តូរសង្គម នៅសកលវិទ្យាល័យឃ្វីនឡែនទីក្រុងប្រ៊ីសប៊ែន (Brisbane) នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពី ម.ស.ម.ក សូមចូលទស្សនា គេហទំព័រ www.cchrcambodia.org។

អំពីគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

មេរៀនស្តីពីសិទ្ធិរបស់អនីតិជន គឺជាផ្នែកមួយនៃមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ដែលបង្កើតឡើងដោយគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក ("គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌")។ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ គឺជាគម្រោងដំបូង និងមានតែមួយគត់នៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានបំណងលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ គម្រោងនេះមានគោលដៅរួមទូទៅក្នុងការបង្កើនអព្យាក្រឹត្យ និងឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដោយគាំទ្រសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរួមនេះ គម្រោងមានគោលបំណងពីរគឺ បញ្ជៀបនូវគោលគំនិតនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងចំណោមសាធារណជន តាមរយៈលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងបង្កើនការអនុលោមតាមស្តង់ដារនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការតាមរយៈការសង្កេតការណ៍សវនាការ។

សេចក្ដីថ្លែងអំណរគុណ

ម.ស.ម.ក សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះអង្គការដោយកូនៀ (Diakonia) និងប្រទេសស៊ុយអែតសម្រាប់ការចូលរួមចំណែកដ៏សប្បុរសដែលធ្វើឱ្យមេរៀននេះកើតឡើងបាន។ មាតិកានៃមេរៀននេះ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ ម.ស.ម.ក ហើយមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់អង្គការ Diakonia និងប្រទេសស៊ុយអែតនោះទេ។

ចម្ងល់ និងមតិចូលរួម

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំណួរ ឬត្រូវការព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងមេរៀននេះ សូមទាក់ទងមកកាន់ ម.ស.ម.ក តាមរយៈអាសយដ្ឋាន៖

ផ្ទះលេខ៧៩៨ ផ្លូវ៩៩ សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទូរស័ព្ទ៖ ៨៥៥ (០) ២៣ ៧២ ៦៩ ០១

គេហទំព័រ៖ www.cchrcambodia.org ។

មាតិកា

១. **និយមន័យ** 1

២. **គ្រុបខ័ណ្ឌច្បាប់** 2

ក. ច្បាប់អន្តរជាតិ 3

ខ. ច្បាប់ជាតិកម្ពុជា 3

៣. **សារសំខាន់** 5

៤. **ដែនកំណត់** 6

សិទ្ធិបង្ហាញភស្តុតាង

(សិទ្ធិហៅ និង សាកសួរសាក្សី)

១. និយមន័យ

រាល់សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ត្រូវតែផ្អែកលើភស្តុតាង ដែលបានបង្ហាញនៅអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ។ ហេតុដូច្នោះ នេះជាការសំខាន់ ដែលភាគីនីមួយៗត្រូវបានផ្តល់ឱកាសដើម្បីបង្ហាញភស្តុតាង និងហៅសាក្សីនានាក្នុងការគាំទ្រដល់សំណុំរឿងរបស់ខ្លួន និងសួរដេញដោលសាក្សី ដែលត្រូវបានហៅមកដោយភាគីដទៃ ដើម្បីតទល់នឹងភស្តុតាង ដែលពួកគេមិនទទួលយក។[1]

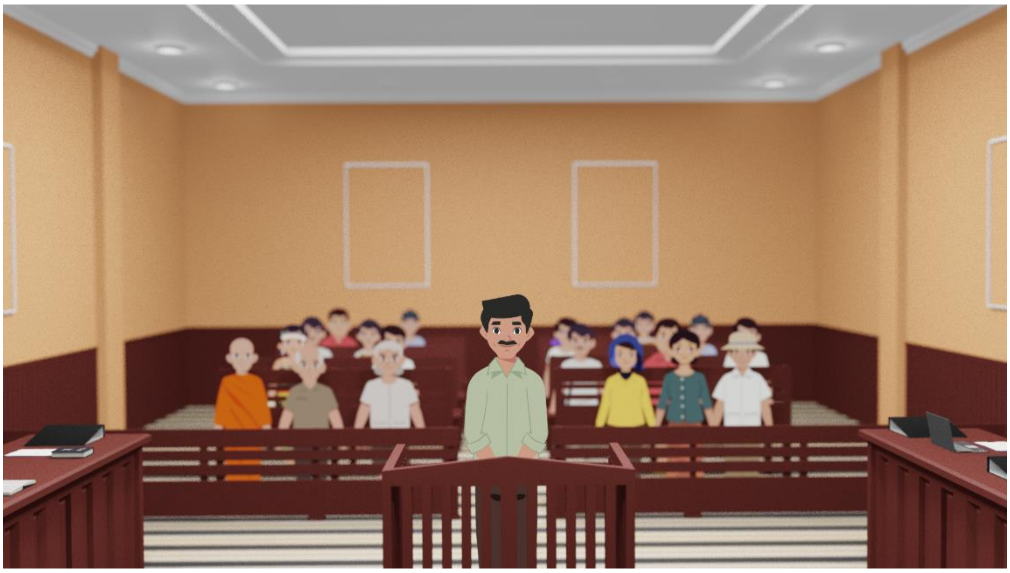

សិទ្ធិបង្ហាញភស្តុតាង រួមមាន សិទ្ធិហៅ និងសាកសួរសាក្សី ផ្តល់ឱ្យភាគីជនជាប់ចោទនូវអំណាចស្របច្បាប់ក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាង ក៏ដូចជា ការហៅ និងសាកសួរសាក្សី ដូចព្រះរាជអាជ្ញាដែរ[2]។

ការហៅសាក្សី៖ សាក្សីអាចត្រូវបានហៅដោយតុលាការខ្លួនឯង ឬតាមការស្នើសុំរបស់ភាគី។ នេះមានន័យថា ជនជាប់ចោទអាចទាមទារឱ្យមានការចូលរួមរបស់សាក្សី និងវត្តមានសាក្សីរបស់ខ្លួន និងអ្នកជំនាញដើម្បីធ្វើសក្ខីកម្មគាំទ្ររបស់ខ្លួន។

[1] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២--មាត្រា១៤៖ សិទ្ធិស្មើភាពចំពោះមុខតុលាការ និងសាលាជម្រះក្តី និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌, (CPPR/C/GC/32, ២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧), កថាខណ្ឌ ១៣ និងទី ៣៩, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2FGC%2F32&Lang=ែn

[2] គណកម្មការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ កថាខណ្ឌទី៣៩។

ការសាកសួរសាក្សី៖ សាក្សីតុលាការអាចសាកសួរ ដោយមិនគិតថា នរណាជាអ្នកហៅសាក្សីនោះ។ ភាគីនីមួយៗ រួមមានជនជាប់ចោទ អាចសួរសាក្សីរបស់ខ្លួន ដើម្បីគាំទ្រសំណុំរឿងរបស់ខ្លួន។

ការសួរដេញដោលសាក្សី៖ ភាគីនីមួយៗមានសិទ្ធិសួរដេញដោលសាក្សី ដែលត្រូវបានបង្ហាញដោយភាគីដទៃទៀត។ នេះមានន័យថា ជនជាប់ចោទអាចសួរសាក្សីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងគោលបំណងដើម្បីតទល់នឹងសក្ខីកម្មដែលប្រឆាំងនឹងពួកគេ។ គ្រប់ភស្តុតាងទាំងអស់ ដែលត្រូវបានបង្ហាញនៅពេលសវនាការអាចត្រូវបានជំទាស់។

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

ក. ច្បាប់អន្តរជាតិ

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ("ក.អ.ស.ព.ន") ការពារសិទ្ធិនេះ និងធានាដល់ជនជាប់ចោទទទួលបាននូវលទ្ធភាពក្នុងការហៅ និងសាកសួរសាក្សី។ ជនជាប់ចោទអាចហៅ និងសួរសាក្សីដើម្បីផ្តល់ភស្តុតាងជំនួសខ្លួនបាន។ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ("ក.អ.ស.ព.ន") ចែងថា៖

មាត្រា ១៤(៣)(ង)នៃក.អ.ស.ព.ន "ក្នុងការសម្រេចសេចក្តីចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌណាមួយប្រឆាំងមកលើខ្លួន ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិសួរចម្លើយ ឬសុំឱ្យសួរចម្លើយទៅលើសាក្សីដាក់បន្ទុក និងសុំឱ្យសាក្សីដោះបន្ទុកចូលខ្លួនដើម្បីសួរចម្លើយក្នុងនាមខ្លួន ក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចគ្នានឹងសាក្សីដាក់បន្ទុក។"

ខ. ច្បាប់ជាតិកម្ពុជា

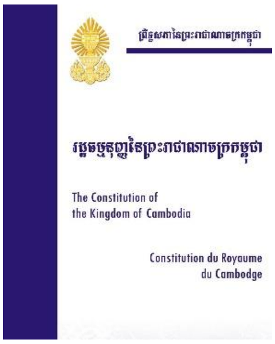

សិទ្ធិហៅ និងសាកសួរសាក្សី ត្រូវបានការពារតាមមាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា («រដ្ឋធម្មនុញ្ញ») ដែលចែងថា "ជនគ្រប់រូប មានសិទ្ធិការពារខ្លួនតាមផ្លូវតុលាការ"។

សិទ្ធិនេះក៏ត្រូវបានការពារតាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា("ក្រមនីតិវិធី") ដែលចែងលម្អិតបន្ថែមអំពីអ្នកដែលត្រូវបានសវនាការនៅតុលាការ និងអ្នកដែលអាចហៅ និងសួរសាក្សីសាក្សីបាន។

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ១៥៣៖

"ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចសាកសួរបុគ្គលគ្រប់រូប ដែលចម្លើយនោះអាចមានប្រយោជន៍នៅក្នុងការសម្តែងឱ្យឃើញការពិត [...] ចៅក្រមស៊ើបសួរក៏អាចសួរតទល់គ្នារវាងជនត្រូវចោទ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សីផងដែរ។"

មាត្រា ១៥៣៖ "មុននឹងឆ្លើយទៅនឹងសួរសំណួរ សាក្សីម្នាក់ៗ ត្រូវស្បថស្របតាមសាសនា ឬជំនឿរបស់ខ្លួនថានិយាយតែការពិតប៉ុណ្ណោះ។ ទម្រង់នៃសម្បថ ត្រូវធ្វើដូចមានកំណត់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធនៃក្រមនេះ។"

មាត្រា ២៩៨៖ "ជនជាប់ចោទ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចនាំចូលរួមក្នុងសវនាការនូវសាក្សីទាំងឡាយណាដែលព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានកោះហៅដោយខ្លួនជាអ្នកចេញសោហ៊ុយ។"

មាត្រា ៣២១៖ "លើកលែងបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ផ្ទុយពីនេះ ភស្តុតាងក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ អាចជូនបានដោយសេរី។ តុលាការថ្លឹងថ្លែងដោយឥតស្សបចិត្តអំពីតម្លៃភស្តុតាងដែលគេដាក់ជូនមកខ្លួនពិនិត្យ ដោយផ្អែកទៅលើជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន។ តុលាការសំអាងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនតែទៅលើភស្តុតាងដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ឬដែលត្រូវគេយកមកបង្ហាញនៅពេលសវនាការប៉ុណ្ណោះ។ ការសារភាពក៏ដូចជាប្រភេទនៃភស្តុតាងដទៃទៀតដែរ ត្រូវដាក់ជូនតុលាការធ្វើការថ្លឹងថ្លែង។ ចម្លើយដែលទទួលក្រោមការបង្ខិតបង្ខំខាងរូបកាយ ឬខាងផ្លូវចិត្តនេះ គ្មានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។ ការឆ្លើយឆ្លងរវាងជនជាប់ចោទ និងមេធាវីរបស់ខ្លួន និងមិនអាចយកមកធ្វើជាភស្តុតាងបានឡើយ។"

មាត្រា ៣២៤. "នៅពេលបើកកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល ភាគីនីមួយៗអាចសុំឱ្យតុលាការស្តាប់ចម្លើយក្នុងឋានៈជាសាក្សីនូវបុគ្គលដែលមានវត្តមាននៅក្នុងបន្ទប់ ប៉ុន្តែបុគ្គលនោះមិនបានកោះហៅឱ្យបានត្រឹមត្រូវទេ។ ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីនេះ ត្រូវមានការយល់ព្រមពីប្រធានសវនាការ។ ក្រឡាបញ្ជីស្រង់អត្តសញ្ញាណ និងអញ្ជើញសាក្សីនេះឱ្យថយទៅនៅបន្ទប់រង់ចាំ។"

មាត្រា ៣២៦. "ប្រធានសវនាការស្តាប់ចម្លើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី ជនរងគ្រោះ សាក្សី និងអ្នកជំនាញ តាមលំដាប់លំដោយដែលខ្លួនយល់ឃើញថាមានប្រយោជន៍ [....]។ ព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវី និងភាគីទាំងអស់ អាចត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យលើកសំណួរសួរ។គ្រប់ការលើកសំណួរទាំងអស់ ត្រូវតែបានការអនុញ្ញាតពីប្រធានសវនាការ។ ក្រៅពីសំណួររបស់តំណាងអយ្យការ និងមេធាវី សំណួរផ្សេងៗទៀតត្រូវសួរតាមរយៈប្រធានសវនាការ។ ក្នុងករណីមានការតវ៉ាប្រធានសវនាការសម្រេចចិត្តដោយឥស្សរចិត្តថា តើសំណួរនេះត្រូវតែសួរ ឬទេ។"

មាត្រា ៣២៨. "មុននឹងឆ្លើយទៅនឹងសំណួរ សាក្សីនីមួយៗ ត្រូវស្បថថា ខ្លួននិយាយតែការពិតស្របតាមសាសនា ឬជំនឿរបស់ខ្លួន។"

មាត្រា ៣៩៤: "ក្រោយពេលសួរចម្លើយជនជាប់ចោទរួច ប្រធានសវនាការស្តាប់ចម្លើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី តាមលំដាប់លំដោយដែលខ្លួនយល់ឃើញថាមានប្រយោជន៍។ សាក្សី និងអ្នកជំនាញនឹងត្រូវបានគេស្តាប់ចម្លើយ លុះត្រាតែតុលាការបង្គាប់ឱ្យស្តាប់ចម្លើយជនទាំងនេះ។"

ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជនក៏បានចែងពីសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទជាអនីតិជនក្នុងការហៅ និងការលើកជាសំណួរទៅកាន់សាក្សីនៅក្នុងមាត្រា ៦។

ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន មាត្រា ៦៖ "អនីតិជនគ្រប់រូបដែលជាប់សង្ស័យ ឬត្រូវចោទ ឬជាប់ចោទថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសត្រូវទទួលបាននូវសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានក្នុងនីតិវិធីដូចតទៅ៖ [........] សិទ្ធិបង្ហាញភស្តុតាង។ សិទ្ធិស្នើសុំឱ្យកោះហៅសាក្សី និងសួរសាក្សី [...]."

៣. សារសំខាន់

សិទ្ធិហៅ និងសាកសួរសាក្សីចែងថា តុលាការមានឱកាសក្នុងការពិនិត្យភស្តុតាង និងស្តាប់ការដេញដោលផ្អែកច្បាប់ដោយយោងទៅតាមតម្លៃនៃភស្តុតាង។ ដូច្នេះ សិទ្ធិនេះជួយដល់តុលាការក្នុងការវាយតម្លៃការដេញដោលផ្សេងៗដែលបានត្រូវបង្ហាញ និងធ្វើសេចក្តីសម្រេចដោយផ្អែកលើភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធ[3]។

សិទ្ធិនេះបើកផ្លូវឱ្យជនជាប់ចោទធ្វើការស៊ើបអង្កេតលើភាពគួរជឿបាននៃសាក្សីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬរបស់ជនរងគ្រោះ និងភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភស្តុតាងរបស់ពួកគេ ដោយសួរសំណួរពួកគេ និងតទល់នឹងសក្ខីកម្មរបស់ពួកគេ[4]។ សិទ្ធិនេះក៏អនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ចោទឆ្លើយតបយ៉ាងពេញលេញចំពោះគ្រប់ការដេញដោលទាំងអស់ និងភស្តុតាងដែលត្រូវបានបង្ហាញដោយភាគីដទៃនៅពេលសវនាការ[5]។ ហេតុដូចនេះ សិទ្ធិហៅ និងសាកសួរសាក្សី គឺសំខាន់ក្នុងការធានាដល់ជនជាប់ចោទនូវការការពារប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព[6]។

ជាចុងក្រោយ សិទ្ធិហៅ និងសាកសួរសាក្សី គឺជាធាតុផ្សំសំខាន់នៃគោលការណ៍ភាពស្មើគ្នា[7]។ ភាពស្មើគ្នា គឺជាគោលការណ៍ ដែលគ្រប់ភាគីត្រូវបានប្រព្រឹត្តក្នុងវិធីដែលធានានូវសមភាពនៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃសវនាការ ហើយគ្មានភាគីណាមួយត្រូវបានកេងប្រយោជន៍ពីភាគីដទៃក្នុងការបង្ហាញនូវសំណុំរឿងរបស់ពួកគេនោះទេ[8]។

ជាផលវិបាក ប្រសិនបើតុលាការមិនអនុញ្ញាតឱ្យភាគីជនជាប់ចោទហៅ និងសាកសួរសាក្សី និងតទល់នឹងភស្តុតាង ដែលត្រូវបានបង្ហាញប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទដូចព្រះរាជអាជ្ញាទេ បញ្ហានេះនឹងធ្វើឱ្យពួកគេខាតប្រយោជន៍នៅអំឡុងពេលសវនាការ។ ដោយការធ្វើដូច្នេះ តុលាការនឹងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់គោលការណ៍ភាពស្មើគ្នា និងបដិសេធការការពារដ៏មានប្រសិទ្ធភាពរបស់ភាគីជនជាប់ចោទ។ បន្ថែមលើនេះ តុលាការនឹងមិនអាចស្តាប់រាល់ព័ត៌មាន និងភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធ ដែលចាំបាច់ក្នុងការវាយតម្លៃដោយច្បាស់លាស់លើអង្គហេតុ។ បញ្ហានេះនឹងជះឥទ្ធិពលដល់សាលក្រម និង/ឬការកាត់ទោសរបស់តុលាការ និងភាគច្រើនទំនងជានាំឱ្យមានសេចក្តីសម្រេចអយុត្តិធម៌ប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ ដែលរួមមានការសម្រេចដាក់ទោសលើពួកគេមិនត្រឹមត្រូវ។

---

[3] ម.ស.ម.ក សៀវភៅមគ្គុទេសន៍ស្តីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ទំព័រទី២៥

[4] មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍សង្គម("CSD") 'របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ៖ គម្រោងឃ្លាំមើលតុលាការ', (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧)។

5 ដដែល

6 ដដែល

7 ដដែល

[8] ម.ស.ម.ក សៀវភៅមគ្គុទេសន៍ស្តីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ទំព័រទី២៥

៤. ដែនកំណត់

សិទ្ធិហៅ និងសាកសួរសាក្សីជាសិទ្ធិដែលមានដែនកំណត់។ តុលាការមានតួនាទីត្រឹមតែហៅសាក្សី ដែលសក្ខីកម្មរបស់ពួកគេពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងតែប៉ុណ្ណោះ។ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទចង់ហៅសាក្សីណាមួយជាក់លាក់ជំនួសខ្លួន គេត្រូវពន្យល់ប្រាប់តុលាការពីមូលហេតុ ថាមានសារៈសំខាន់សម្រាប់សំណុំរឿង។

ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ការរំលោភបំពានសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទនឹងកើតឡើង ប្រសិនបើតុលាការអនុញ្ញាតឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាអញ្ជើញសាក្សីសំខាន់ ប៉ុន្តែបដិសេធចំពោះការអញ្ជើញសាក្សីសំខាន់ដូចគ្នាដែលបានស្នើដោយជនជាប់ចោទ។

--ចប់--